

Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły i placówki oświatowej w Reformie26.

Kompas jutra

Od Profilu absolwenta i absolwentki do codziennej praktyki szkoły

prof. dr hab. Inetta Nowosad

dr hab. Aleksandra Tłuściak-Deliowska

Cel

Ukazanie najważniejszych założeń Reformy26. Kompas Jutra oraz ich praktycznych konsekwencji dla codziennej pracy nauczyciela. Przedstawienie programu wychowawczo-profilaktycznego jako narzędzia realizacji Profilu absolwenta i absolwentki oraz integracji wychowania, dydaktyki i profilaktyki.

Komentarz metodyczny

Proponowany materiał (prezentacja i jej opis) skierowany do Rady Pedagogicznej jest propozycją szkolenia o wdrażaniu Reformy26. Kompas Jutra poprzez program wychowawczo-profilaktyczny. Dotyczy zmiany podstaw pracy nauczyciela, której program wychowawczo-profilaktyczny jest narzędziem. Taki kierunek wynika bezpośrednio z dokumentów IBE dotyczących Profilu absolwenta i absolwentki oraz Reformy26. Kompas Jutra. Nauczyciele nie potrzebują kolejnego szkolenia z dokumentacji. Potrzebują zrozumieć, dlaczego program wychowawczo-profilaktyczny staje się osią organizującą codzienną pracę szkoły. Przedstawiany materiał to kompletny skrypt szkoleniowy do wykorzystania podczas godzinnego szkolenia dla rady pedagogicznej.

Zawarte w opisie komentarze nie są jedynie objaśnieniem slajdów – zawierają argumentację pedagogiczną, odniesienia do współczesnej koncepcji szkoły oraz praktyczne znaczenie prezentowanych zmian. Dzięki temu materiał może pełnić jednocześnie funkcję skryptu do prowadzenia szkolenia i wartościowego opracowania do samodzielnej lektury.

Materiał łączy treści z praktyką nauczyciela, ponieważ pokazuje, jak przełożyć Profil absolwenta i absolwentki na codzienną pracę szkoły.

- **Część I** (slajdy 1–4) część wprowadzającą w uwarunkowania konieczności zmiany pracy szkoły.
- **Część II** (slajdy 5–10) pokazuje zmianę podstaw pracy szkoły wynikającą z Reformy26. Kompas Jutra.
- **Część III** (slajdy 11–15), pokazuje, jak przełożyć założenia Profilu absolwenta i absolwentki na planowanie wychowania i codziennej pracy szkoły. Wskazuje, jak projektować działania wychowawcze zgodnie z etapami rozwoju dziecka, jak budować „kompas wychowawczy”, jak prowadzić zajęcia z wychowawcą klasy zgodnie z Profilem absolwenta i absolwentki oraz jak zmienia się ocenianie zachowania.
- **Część IV** (slajdy 16–20), pokazuje, że wychowanie odbywa się poprzez sposób organizowania doświadczeń edukacyjnych ucznia. Omówiono metody aktywizujące, spiralny model zajęć z wychowawcą (godzin wychowawczych), cykl uczenia się. Wyeksponowane są te elementy, które najlepiej pokazują przejście od szkoły skoncentrowanej na przekazie treści do szkoły wspierającej rozwój człowieka. Treści odpowiadają również na pytanie, które najczęściej zadają nauczyciele: „Co konkretnie zmienia się w mojej codziennej pracy?”
- **Część V** (slajdy 21–27), zamyka praktyczną część szkolenia i pokazuje, że profilaktyka, diagnoza i ewaluacja przestają być odrębnymi działaniami,

a stają się integralnym elementem zarządzania rozwojem ucznia i całej szkoły. W tej części warto zwrócić uwagę nauczycielom na jedną z najważniejszych zmian: diagnoza, profilaktyka i ewaluacja nie są postrzegane jako odrębne obowiązki organizacyjne, lecz jako element odpowiedzialnego zarządzania rozwojem ucznia i szkoły. Oznacza to odejście od myślenia o programie wychowawczo-profilaktycznym jako dokumencie tworzonym raz w roku na rzecz traktowania go jako narzędzia wspierającego kulturę organizacji uczącej się. Szkoła, która systematycznie analizuje własne działania, wyciąga wnioski i doskonali praktykę pedagogiczną, skuteczniej realizuje cele wychowawcze oraz przygotowuje uczniów do odpowiedzialnego funkcjonowania w świecie.

- **Część VI** – ostatnia (slajdy 28–31), zamykająca szkolenie ma bardziej refleksyjny charakter. Przedstawia kulturę szkoły jako fundament realizacji Profilu absolwenta i absolwentki, rolę nauczyciela jako współtwórcy środowiska rozwoju oraz syntetycznie podsumowuje szkolenie, spinające wszystkie wcześniejsze treści w jedną spójną koncepcję, jako propozycję nowego sposobu myślenia o szkole i rozwoju ucznia.

Szczegółowy opis slajdów

Slajd 1. Program wychowawczo-profilaktyczny w Reformie26. Kompas Jutra

Reforma26. Kompas Jutra stanowi jedną z najważniejszych zmian we współczesnej polskiej edukacji. Jej istotą nie jest jedynie opracowanie nowych podstaw programowych czy modyfikacja treści nauczania, lecz przyjęcie nowego sposobu rozumienia szkoły oraz jej roli w rozwoju młodego człowieka. W centrum tej zmiany znajduje się Profil absolwenta i absolwentki, który określa kierunek całej działalności edukacyjnej szkoły. Oznacza to, że wszystkie działania podejmowane przez nauczycieli – dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze i profilaktyczne – powinny tworzyć spójny system prowadzący do osiągnięcia wspólnego celu.

Program wychowawczo-profilaktyczny nabiera w tym ujęciu nowego znaczenia. Staje się strategią organizującą codzienną pracę szkoły. To właśnie dzięki niemu wartości zapisane w Profilu absolwenta i absolwentki znajdują odzwierciedlenie w sposobie prowadzenia lekcji, budowania relacji, organizowania życia klasy oraz współpracy z rodzicami. Podejście to zachęca do spojrzenia na program jako narzędzie wspierające rozwój ucznia, a nie wyłącznie plan działań wychowawczych.

Program wychowawczo-profilaktyczny jest strategicznym narzędziem realizacji Profilu absolwenta i absolwentki oraz rozwoju szkoły. O jego wartości decyduje przede wszystkim sposób, w jaki organizuje codzienną praktykę szkoły.

Slajd 2. Zmieniający się świat wymaga przemyślenia edukacji na nowo

Slajd pokazuje trzy wielkie siły, które zmieniają warunki dorastania: globalizację i technologie, wyzwania środowiskowe oraz przemiany społeczne. Szkoła nie działa w próżni. Uczeń, żyje już w świecie sztucznej inteligencji, natychmiastowej informacji, kryzysów klimatycznych, migracji, polaryzacji społecznej i niepewności zawodowej. Przygotowujemy ich do świata, który dopiero się wyłania. Dlatego pewna jest tylko zmiana, a zadaniem szkoły jest uczyć elastyczności, odporności i proaktywności.

Slajd 3. Dlaczego szkoła się zmienia?

Zmiany proponowane w Reformie26. Kompas Jutra są odpowiedzią na głębokie przemiany społeczne, technologiczne i kulturowe, które wpływają na rozwój współczesnych dzieci i młodzieży. Dzisiejszy uczeń dorasta w świecie sztucznej inteligencji, powszechnego dostępu do informacji, mediów społecznościowych oraz dynamicznie zmieniającego się rynku pracy. Wiedza pozostaje podstawowym zasobem edukacji, jednak jej wartość zależy od umiejętności wykorzystywania jej w nowych sytuacjach, współpracy z innymi oraz odpowiedzialnego podejmowania decyzji.

Materiały Instytutu Badań Edukacyjnych oraz rekomendacje OECD wskazują, że szkoła przyszłości powinna przygotowywać ucznia do funkcjonowania w warunkach zmienności i niepewności. Oznacza to rozwijanie nie tylko kompetencji poznawczych, ale również społecznych, emocjonalnych i obywatelskich. Reforma26. Kompas Jutra odpowiada na te wyzwania poprzez stworzenie modelu edukacji, w którym rozwój człowieka staje się nadrzędnym celem wszystkich działań szkoły.

Reforma26. Kompas Jutra wynika z potrzeb współczesnego świata. Jej celem jest przygotowanie ucznia do odpowiedzialnego życia i uczenia się przez całe życie, a nie jedynie do osiągnięcia sukcesów egzaminacyjnych.

Slajd 4. Architektura Profilu absolwenta i absolwentki

Profil absolwenta i absolwentki opiera się na czterech wzajemnie uzupełniających się elementach: wartościach, wiedzy, kompetencjach i sprawczości. Ich wzajemne powiązanie odzwierciedla współczesne rozumienie procesu edukacyjnego, zgodne z koncepcją OECD Learning Compass 2030. Wiedza stanowi fundament poznawczy, kompetencje umożliwiają jej wykorzystanie, wartości nadają kierunek podejmowanym działaniom, natomiast sprawczość pozwala uczniowi świadomie wpływać na własny rozwój i otaczający świat.

Istotnym elementem tej architektury jest również dobrostan, który tworzy warunki sprzyjające uczeniu się i rozwojowi. Dziecko rozwija swój potencjał najpełniej wtedy, gdy funkcjonuje w środowisku zapewniającym bezpieczeństwo, wspierające relacje oraz możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły. Profil absolwenta i absolwentki ukazuje więc edukację jako proces harmonijnego rozwoju całego człowieka.

Wiedza, kompetencje, wartości i sprawczość tworzą jeden spójny model rozwoju ucznia. Zadaniem szkoły jest rozwijanie wszystkich tych elementów w codziennej praktyce edukacyjnej.

Slajd 5. Wartości jako moralny kompas rozwoju ucznia

W Reformie26. Kompas Jutra wartości zajmują miejsce szczególne, ponieważ wyznaczają kierunek wykorzystania wiedzy i kompetencji. Stanowią fundament odpowiedzialnego funkcjonowania człowieka w życiu osobistym, społecznym i obywatelskim. Szkoła rozwija wartości poprzez codzienne doświadczenia uczniów, sposób organizacji życia szkolnego, relacje z nauczycielami i rówieśnikami oraz kulturę wzajemnego szacunku. Dzięki temu wartości stają się elementem praktyki edukacyjnej, a nie jedynie deklaracją zawartą w dokumentach.

Program wychowawczo-profilaktyczny porządkuje działania szkoły wokół wspólnie przyjętych wartości, zapewniając spójność oddziaływań wszystkich nauczycieli. Wartości takie jak odpowiedzialność, uczciwość, współpraca, szacunek czy troska o dobro wspólne znajdują odzwierciedlenie w codziennych sytuacjach szkolnych, budując kulturę szkoły oraz wspierając rozwój moralny uczniów.

Wartości stanowią moralny kompas ucznia i całej społeczności szkolnej. To one nadają sens wiedzy, kompetencjom i działaniom podejmowanym każdego dnia w szkole.

Slajd 6. Sprawczość i działanie

Jednym z najbardziej charakterystycznych elementów Reformy26. Kompas Jutra jest wprowadzenie sprawczości ucznia jako jednej z kluczowych kategorii opisujących jego rozwój. Dokument „Profil absolwenta i absolwenta” odwołuje się w tym zakresie do koncepcji OECD Learning Compass 2030, zgodnie z którą uczeń jest aktywnym uczestnikiem procesu uczenia się, współtwórcą własnego

rozwoju oraz osobą świadomie podejmującą decyzje i ponoszącą odpowiedzialność za ich konsekwencje. Sprawczość nie oznacza jedynie samodzielności w wykonywaniu zadań. Obejmuje przede wszystkim poczucie wpływu na własne uczenie się, rozwój osobisty oraz funkcjonowanie w społeczności szkolnej.

W praktyce szkolnej rozwijanie sprawczości wymaga tworzenia sytuacji edukacyjnych, w których uczniowie mogą planować działania, podejmować decyzje, współpracować, rozwiązywać problemy oraz dokonywać refleksji nad własnym uczeniem się. Zmienia się również rola nauczyciela. Oprócz przekazywania wiedzy organizuje on środowisko edukacyjne, które sprzyja aktywności, odpowiedzialności i stopniowemu przejmowaniu przez uczniów odpowiedzialności za własny rozwój. Tak rozumiana sprawczość buduje motywację wewnętrzną oraz przygotowuje młodych ludzi do funkcjonowania w świecie wymagającym samodzielności i elastyczności.

Sprawczość oznacza zdolność ucznia do świadomego kierowania własnym rozwojem. Zadaniem szkoły jest tworzenie warunków, w których uczniowie uczą się odpowiedzialności poprzez działanie.

Slajd 7. Kompetencje fundamentalne i przekrojowe

Reforma26. Kompas Jutra porządkuje cele edukacji wokół kompetencji, które mają znaczenie we wszystkich obszarach życia człowieka. Dokumenty IBE określają je jako kompetencje fundamentalne i przekrojowe, ponieważ wspierają rozwój ucznia niezależnie od przedmiotu nauczania czy etapu edukacyjnego. Obejmują one między innymi umiejętność komunikowania się, współpracy,

krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów, uczenia się, odpowiedzialnego korzystania z technologii oraz funkcjonowania w społeczności.

Ich rozwijanie nie jest zadaniem pojedynczego nauczyciela ani wybranego przedmiotu. Kompetencje te kształtują się podczas każdej lekcji, w czasie pracy zespołowej, realizacji projektów, dyskusji, doświadczeń badawczych oraz codziennych sytuacji wychowawczych. Oznacza to konieczność większej współpracy nauczycieli oraz wspólnego planowania działań, aby szkoła przekazywała uczniom spójny model rozwoju zgodny z Profilem absolwenta i absolwentki.

Kompetencje przekrojowe rozwijają się we wszystkich sytuacjach edukacyjnych. Każdy nauczyciel współuczestniczy w ich kształtowaniu niezależnie od nauczanego przedmiotu.

Slajd 8. Dobrostan jako warunek skutecznej edukacji

Jednym z najważniejszych akcentów Reformy26. Kompas Jutra jest uznanie dobrostanu za podstawowy warunek efektywnego uczenia się i harmonijnego rozwoju ucznia. Dobrostan oznacza taki stan funkcjonowania dziecka, w którym doświadcza ono bezpieczeństwa, akceptacji, poczucia przynależności oraz możliwości rozwijania własnego potencjału. Badania psychologiczne oraz analizy OECD wskazują, że klimat szkoły, jakość relacji z nauczycielami i rówieśnikami oraz poczucie wpływu na własne działania mają bezpośredni wpływ na osiągnięcia edukacyjne, motywację oraz odporność psychiczną uczniów.

Program wychowawczo-profilaktyczny odgrywa w tym procesie szczególną rolę, ponieważ pozwala planować działania wzmacniające dobrostan całej społeczności szkolnej. Obejmuje to zarówno budowanie pozytywnych relacji,

rozwijanie kompetencji emocjonalnych, wspieranie zdrowia psychicznego, jak i tworzenie bezpiecznego środowiska uczenia się. Dobrostan staje się zatem wspólną odpowiedzialnością wszystkich nauczycieli, a nie wyłącznie zadaniem specjalistów.

Dobrostan tworzy warunki, w których uczeń może w pełni wykorzystać swój potencjał. Troska o klimat szkoły i relacje jest integralnym elementem procesu edukacyjnego.

Slajd 9. Wychowanie jako holistyczny ekosystem rozwoju

Reforma26. Kompas Jutra proponuje całościowe spojrzenie na rozwój dziecka. Wychowanie nie jest rozumiane jako odrębny obszar działalności szkoły, lecz jako proces przenikający wszystkie sytuacje edukacyjne. Rozwój ucznia dokonuje się równocześnie w wymiarze poznawczym, społecznym, emocjonalnym, moralnym i obywatelskim. Każdy z tych wymiarów pozostaje w ścisłym związku z pozostałymi, dlatego skuteczne oddziaływania wychowawcze wymagają spójności działań podejmowanych przez wszystkich nauczycieli.

Program wychowawczo-profilaktyczny pełni funkcję integrującą. Łączy cele dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze i profilaktyczne, tworząc wspólną strategię wspierania rozwoju ucznia. Dzięki temu szkoła funkcjonuje jako środowisko wychowawcze, w którym wszystkie elementy codziennego życia – sposób prowadzenia lekcji, organizacja przestrzeni, relacje interpersonalne oraz współpraca z rodzicami – wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają.

Rozwój ucznia przebiega jednocześnie w wielu wzajemnie powiązanych obszarach. Program wychowawczo-profilaktyczny pomaga integrować wszystkie działania szkoły wokół wspólnego celu rozwojowego.

Slajd 10. Każda lekcja jest sytuacją wychowawczą

Jednym z najważniejszych przesłań Reformy26. Kompas Jutra jest uznanie, że wychowanie dokonuje się przede wszystkim w codziennych doświadczeniach ucznia. Każda lekcja tworzy sytuacje, w których uczniowie uczą się współpracy, odpowiedzialności, komunikacji, rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji. Sposób prowadzenia zajęć, język nauczyciela, organizacja pracy zespołowej, reagowanie na trudności czy udzielanie informacji zwrotnej mają równie istotne znaczenie wychowawcze jak treści przekazywane podczas lekcji.

Takie rozumienie procesu wychowania prowadzi do zmiany roli programu wychowawczo-profilaktycznego. Dokument ten nie opisuje wyłącznie działań realizowanych podczas godzin wychowawczych. Wyznacza kierunek pracy całej szkoły, inspirując nauczycieli do świadomego wykorzystywania potencjału wychowawczego każdej sytuacji edukacyjnej. W ten sposób wychowanie staje się naturalnym elementem codziennej praktyki pedagogicznej.

Każda lekcja współtworzy rozwój ucznia. Program wychowawczo-profilaktyczny znajduje swoją najpełniejszą realizację w codziennych działaniach nauczyciela i jakości relacji budowanych z uczniami.

Nauczyciel, poprzez własną postawę, sposób komunikacji i organizowania procesu uczenia się każdego dnia współtworzy środowisko rozwoju ucznia.

Slajd 11. Rozwój ucznia w szkole podstawowej. Dynamika rozwoju poznawczego, moralnego i psychospołecznego

Jednym z najważniejszych założeń Reformy26. Kompas Jutra jest dostosowanie działań wychowawczych do naturalnego rytmu rozwoju dziecka. Profil absolwenta i absolwentki opisuje efekt końcowy edukacji, natomiast droga prowadząca do jego osiągnięcia przebiega etapami odpowiadającymi możliwościom rozwojowym uczniów. Innym doświadczeń potrzebuje dziecko rozpoczynające naukę w klasie pierwszej, innych uczeń klas IV–VI, a jeszcze innych młody człowiek przygotowujący się do zakończenia szkoły podstawowej.

W praktyce oznacza to konieczność projektowania działań wychowawczych adekwatnie do wieku i potrzeb rozwojowych uczniów. W klasach młodszych dominują działania budujące poczucie bezpieczeństwa, samodzielność i umiejętność współdziałania. W drugim etapie edukacyjnym szczególnego znaczenia nabiera rozwijanie odpowiedzialności, krytycznego myślenia i współpracy, natomiast w klasach VII–VIII coraz większy nacisk należy położyć na budowanie tożsamości, samodzielnego podejmowania decyzji oraz przygotowania do dalszej edukacji.

Skuteczne wychowanie uwzględnia naturalny rozwój dziecka. Program wychowawczo-profilaktyczny powinien odpowiadać na potrzeby uczniów charakterystyczne dla każdego etapu edukacyjnego.

Slajd 12. Kompas wychowawczy szkoły i mapa rozwojowa ucznia

Kompas wychowawczy stanowi praktyczne narzędzie porządkujące działania szkoły wokół wspólnego celu rozwojowego. Jego punktem wyjścia są wartości, które wyznaczają kierunek wychowania. Na ich podstawie szkoła określa

postawy, jakie chce rozwijać u uczniów, następnie planuje kompetencje umożliwiające realizację tych postaw, a efektem stają się konkretne zachowania obserwowane w codziennym funkcjonowaniu uczniów.

Tak skonstruowany model ułatwia planowanie działań wychowawczych i zapewnia ich spójność. Nauczyciele różnych przedmiotów, wychowawcy oraz specjaliści realizują wspólne cele, posługując się różnorodnymi metodami dostosowanymi do specyfiki swojej pracy. Dzięki temu wychowanie przestaje być zbiorem pojedynczych inicjatyw, a staje się świadomie zaprojektowanym procesem rozwoju ucznia.

Wartości wyznaczają kierunek wychowania, kompetencje pozwalają je rozwijać, a codzienne zachowania uczniów pokazują skuteczność działań szkoły.

Slajd 13. Rola nauczyciela w realizacji Profilu absolwenta i absolwentki

Reforma26. Kompas Jutra rozszerza rozumienie roli nauczyciela. Pozostaje on ekspertem w swojej dziedzinie, a jednocześnie staje się przewodnikiem wspierającym rozwój ucznia oraz współtwórcą środowiska edukacyjnego. Oznacza to świadome łączenie nauczania z wychowaniem poprzez sposób organizowania procesu uczenia się, budowania relacji, rozwijania współpracy oraz tworzenia sytuacji sprzyjających samodzielności i odpowiedzialności uczniów.

Każdy nauczyciel uczestniczy w realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego niezależnie od nauczanego przedmiotu. Wartości, kompetencje społeczne, odpowiedzialność czy kultura komunikacji rozwijają się podczas codziennych kontaktów z uczniami. W tym sensie nauczyciel staje się jednym z najważniejszych elementów środowiska wychowawczego szkoły, a jego

postawa, sposób komunikowania się i organizowania pracy stanowią naturalny wzorzec dla uczniów.

Najważniejszym narzędziem wychowawczym nauczyciela pozostaje jego codzienna praktyka pedagogiczna. To ona urzeczywistnia wartości i cele zapisane w Profilu absolwenta i absolwentki.

Slajd 14. Program wychowawczo-profilaktyczny jako strategia rozwoju i realizacji Profilu absolwenta i absolwentki

Jedną z najważniejszych zmian proponowanych przez Reformę26. Kompas Jutra jest nowe rozumienie programu wychowawczo-profilaktycznego. Jego zasadniczym zadaniem staje się organizowanie działań całej szkoły wokół rozwoju ucznia opisanego w Profilu absolwenta i absolwentki. Program wyznacza wspólne cele, porządkuje działania nauczycieli, określa kierunki współpracy z rodzicami oraz tworzy ramy systematycznego monitorowania efektów wychowania.

Takie podejście wymaga odejścia od planowania pojedynczych przedsięwzięć na rzecz budowania długofalowej strategii. Każde działanie szkoły – lekcja, projekt edukacyjny, wycieczka, rozmowa wychowawcza czy współpraca z rodzicami – staje się elementem jednego procesu prowadzącego do rozwoju ucznia. Program wychowawczo-profilaktyczny pełni więc funkcję integrującą, zapewniając spójność pomiędzy podstawą programową, kulturą szkoły oraz codzienną praktyką nauczycieli.

Program wychowawczo-profilaktyczny organizuje działania szkoły wokół wspólnego celu – wszechstronnego rozwoju ucznia zgodnie z Profilem absolwenta i absolwentki.

Slajd 15. Planowanie działań: Strategia, metoda i technika

Skuteczność programu wychowawczo-profilaktycznego zależy od świadomego planowania działań. Reforma26. Kompas Jutra zachęca do uporządkowania pracy wychowawczej poprzez rozróżnienie trzech poziomów. Strategia odpowiada na pytanie, **dokąd chcemy doprowadzić ucznia** i wynika bezpośrednio z Profilu absolwenta i absolwentki. Metoda określa sposób osiągnięcia zamierzonych celów, natomiast technika obejmuje konkretne rozwiązania stosowane podczas lekcji, godzin wychowawczych czy projektów edukacyjnych.

Takie uporządkowanie pozwala zachować spójność działań całej szkoły. Nauczyciele mogą wykorzystywać różnorodne metody pracy, zachowując jednocześnie wspólny kierunek rozwoju ucznia. Dzięki temu program wychowawczo-profilaktyczny przestaje być zbiorem pojedynczych działań, a staje się przemyślanym systemem wspierającym rozwój kompetencji, postaw i wartości.

Skuteczne wychowanie wymaga jasnego celu, dobrze dobranych metod oraz świadomie stosowanych technik. Spójność tych elementów decyduje o jakości programu wychowawczo-profilaktycznego.

Slajd 16. Metody aktywizujące jako narzędzie rozwijania kompetencji i sprawczości uczniów

Jednym z praktycznych kierunków zmian wynikających z Reformy26. Kompas Jutra jest szersze wykorzystanie metod aktywizujących, które angażują ucznia w proces uczenia się i tworzą przestrzeń do rozwijania kompetencji zapisanych w Profilu absolwenta i absolwentki. Ich wartość polega na tym, że umożliwiają jednocześnie zdobywanie wiedzy oraz kształtowanie umiejętności współpracy, komunikacji, rozwiązywania problemów, krytycznego myślenia i odpowiedzialnego podejmowania decyzji. W takim modelu uczeń staje się aktywnym uczestnikiem procesu edukacyjnego, a nauczyciel projektuje sytuacje sprzyjające samodzielnemu dochodzeniu do wiedzy i refleksji nad własnym uczeniem się.

Metody aktywizujące obejmują między innymi pracę projektową, debatę, analizę przypadków, doświadczenia badawcze, odwróconą lekcję czy zadania problemowe. Dobór metod powinien wynikać z celów rozwojowych uczniów oraz etapu edukacyjnego. Dzięki temu lekcja staje się miejscem zdobywania doświadczeń, które przygotowują uczniów do funkcjonowania w złożonej rzeczywistości społecznej i zawodowej.

Metody aktywizujące wspierają rozwój wiedzy, kompetencji i sprawczości ucznia. Ich celem jest tworzenie sytuacji, w których uczeń uczy się poprzez aktywne działanie i refleksję nad własnym doświadczeniem.

Slajd 17. Spiralny układ zajęć z wychowawcą

Zajęcia z wychowawcą (tzw. godziny wychowawcze) pozostają ważnym elementem programu wychowawczo-profilaktycznego, jednak w Reformie26.

Kompas Jutra zyskują nową organizację. Zamiast jednorazowego omawiania wybranych tematów proponuje się spiralny model pracy, polegający na systematycznym powracaniu do najważniejszych zagadnień rozwojowych na kolejnych etapach edukacji. Pozwala to dostosować treści do zmieniających się potrzeb uczniów oraz stopniowo pogłębiać ich rozumienie.

Tematy związane z wartościami, relacjami, bezpieczeństwem cyfrowym, zdrowiem psychicznym, odpowiedzialnością czy współpracą powinny towarzyszyć uczniom przez cały okres nauki, przyjmując formę adekwatną do ich wieku i doświadczeń. Spiralny układ godzin wychowawczych sprzyja budowaniu trwałych postaw oraz umożliwia systematyczne wspieranie rozwoju uczniów w odpowiedzi na wyzwania charakterystyczne dla poszczególnych etapów edukacyjnych.

Wychowanie jest procesem długofalowym. Powracanie do najważniejszych wartości i kompetencji na kolejnych etapach edukacji wzmacnia ich trwałość i znaczenie w rozwoju ucznia.

Slajd 18. Cykl uczenia się: doświadczenie jako fundament (zaciekawienie – doświadczenie – refleksja – zastosowanie)

Reforma26. Kompas Jutra akcentuje znaczenie uczenia się opartego na doświadczeniu, które prowadzi ucznia od aktywnego poznawania rzeczywistości do świadomego wykorzystywania zdobytej wiedzy w nowych sytuacjach. Cykl obejmuje cztery wzajemnie powiązane etapy. Zaciekawienie pobudza motywację do działania i otwartość na nowe treści. Doświadczenie pozwala uczniowi samodzielnie eksplorować problem i podejmować aktywność. Refleksja umożliwia analizę własnych działań oraz wyciąganie wniosków,

natomiast zastosowanie prowadzi do wykorzystania zdobytych kompetencji w praktyce.

Tak rozumiany proces uczenia się wspiera rozwój sprawczości, odpowiedzialności i samodzielności uczniów. Nauczyciel pełni rolę organizatora doświadczeń edukacyjnych oraz przewodnika pomagającego uczniom dostrzegać sens podejmowanych działań. Dzięki temu wiedza nabiera praktycznego znaczenia, a uczenie się staje się świadomym procesem rozwoju.

Uczeń rozwija się najpełniej wtedy, gdy może doświadczać, analizować własne działania i wykorzystywać zdobytą wiedzę w nowych sytuacjach.

Tak organizowany proces sprzyja trwałemu uczeniu się i rozwijaniu sprawczości.

Slajd 19. Indywidualny cel rozwoju ucznia i rozwojowa ocena zachowania

Jednym z ważnych kierunków Reformy26. Kompas Jutra jest wzmacnianie podmiotowości ucznia poprzez świadome planowanie własnego rozwoju. Profil absolwenta i absolwentki opisuje wspólny kierunek działań szkoły, jednak droga prowadząca do jego osiągnięcia jest indywidualna dla każdego ucznia. Warto zatem zachęcać dzieci i młodzież do wyznaczania osobistych celów rozwojowych, które uwzględniają ich możliwości, zainteresowania i potrzeby.

Rozmowy rozwojowe, samoocena, informacja zwrotna oraz wspólne planowanie kolejnych kroków pomagają uczniowi budować odpowiedzialność za własne uczenie się. Tego rodzaju działania rozwijają motywację wewnętrzną oraz poczucie wpływu na własny rozwój. Rola nauczyciela polega na wspieraniu ucznia w odkrywaniu jego potencjału oraz tworzeniu warunków sprzyjających osiągnięciu kolejnych celów.

Każdy uczeń rozwija się własnym tempem i zgodnie z indywidualnym potencjałem. Świadome wyznaczanie celów rozwojowych wzmacnia motywację, odpowiedzialność i sprawczość.

Reforma26. Kompas Jutra zachęca do spojrzenia na ocenianie zachowania jako element wspierający rozwój ucznia oraz realizację Profilu absolwenta i absolwentki. Ocenianie pełni funkcję informacji pomagającej uczniowi lepiej rozumieć własne postępy, dostrzegać mocne strony oraz planować dalszy rozwój. W centrum uwagi znajdują się postawy, kompetencje społeczne, odpowiedzialność, współpraca i kultura osobista, obserwowane w codziennym funkcjonowaniu ucznia.

Ocenianie zachowania wspiera rozwój ucznia, gdy pomaga mu rozumieć własne postępy i wyznaczać kolejne cele. Największą wartość ma informacja zwrotna prowadząca do refleksji i odpowiedzialnego działania

Slajd 20. Ewolucja profilaktyki szkolnej

Reforma26. Kompas Jutra proponuje nowe spojrzenie na profilaktykę szkolną. Jej głównym zadaniem jest tworzenie warunków sprzyjających harmonijnemu rozwojowi uczniów poprzez wzmacnianie czynników chroniących oraz rozwijanie kompetencji umożliwiających radzenie sobie z wyzwaniami współczesnego świata. Profilaktyka obejmuje wszystkie działania szkoły, które wspierają dobrostan, budują bezpieczne relacje, rozwijają odpowiedzialność oraz kształtują umiejętność podejmowania właściwych decyzji.

Tak rozumiana profilaktyka realizuje się przede wszystkim w codziennym życiu szkoły. Każda lekcja, rozmowa z uczniem, sposób rozwiązywania konfliktów,

współpraca z rodzicami czy organizacja życia klasy stwarzają okazję do wzmacniania zasobów rozwojowych uczniów. Program wychowawczo-profilaktyczny integruje te działania, nadając im wspólny kierunek zgodny z Profilem absolwenta i absolwentki.

Najsukuteczniejsza profilaktyka rozwija potencjał ucznia i buduje środowisko sprzyjające jego rozwojowi. Jej naturalnym miejscem jest codzienna praktyka szkoły.

Slajd 21. Czynniki ryzyka i czynniki chroniące

Skuteczne działania wychowawcze i profilaktyczne wymagają rozpoznawania czynników wpływających na rozwój uczniów. Współczesna profilaktyka koncentruje się na dwóch wzajemnie uzupełniających się obszarach. Pierwszy obejmuje czynniki ryzyka, które mogą zwiększać prawdopodobieństwo występowania trudności wychowawczych, problemów emocjonalnych czy zachowań ryzykownych. Drugi dotyczy czynników chroniących, czyli zasobów wzmacniających odporność psychiczną i wspierających prawidłowy rozwój dziecka. Do najważniejszych czynników chroniących należą pozytywne relacje z dorosłymi, poczucie przynależności do społeczności szkolnej, jasno określone wartości, możliwość odnoszenia sukcesów oraz rozwijanie kompetencji społecznych i emocjonalnych.

Jakość relacji budowanych każdego dnia wpływa na skuteczność wszystkich działań dydaktycznych, wychowawczych i profilaktycznych.

Slajd 22. Nauka o profilaktyce: balansowanie ekosystemem

Reforma26. Kompas Jutra podkreśla, że program wychowawczo-profilaktyczny powinien być budowany przede wszystkim wokół wzmacniania tych zasobów, ponieważ to one tworzą trwałe podstawy zdrowego rozwoju uczniów.

Profilaktyka rozpoczyna się od wzmacniania zasobów ucznia i środowiska szkolnego. Im silniejsze czynniki chroniące, tym większe możliwości harmonijnego rozwoju dziecka.

Slajd 23. Poziomy działań wspierających

Reforma26. Kompas Jutra wzmacnia podejście do profilaktyki oparte na stopniowaniu intensywności wsparcia oraz dostosowaniu działań do zróżnicowanych potrzeb uczniów. Fundamentem programu wychowawczo-profilaktycznego pozostają **działania uniwersalne**, obejmujące całą społeczność szkolną i ukierunkowane na budowanie bezpiecznego klimatu szkoły, rozwijanie kompetencji społeczno-emocjonalnych oraz wzmacnianie czynników chroniących. Uczniowie wymagający dodatkowego wsparcia korzystają z **działań ukierunkowanych**, odpowiadających na rozpoznane czynniki ryzyka i rozwijających umiejętności radzenia sobie z trudnościami. Najwyższy poziom stanowią **działania specjalistyczne**, zapewniające zindywidualizowaną pomoc uczniom z wyraźnie zidentyfikowanymi trudnościami rozwojowymi, emocjonalnymi lub adaptacyjnymi. Tak zorganizowany system interwencji pozwala racjonalnie planować działania wychowawcze i profilaktyczne, zapewniając każdemu uczniowi wsparcie adekwatne do jego potrzeb.

Skuteczny program wychowawczo-profilaktyczny opiera się na zasadzie stopniowania wsparcia – większość działań wzmacnia rozwój wszystkich uczniów, natomiast pomoc specjalistyczna jest kierowana do osób wymagających bardziej zindywidualizowanych oddziaływań.

Slajd 24. Integracja profilaktyki z kulturą organizacyjną szkoły

skuteczna profilaktyka jest integralnym elementem kultury organizacyjnej szkoły i znajduje odzwierciedlenie we wszystkich obszarach jej funkcjonowania. Oznacza to, że działania wychowawcze i profilaktyczne są realizowane poprzez sposób organizowania codziennego życia szkoły, a nie wyłącznie podczas zaplanowanych zajęć czy programów profilaktycznych. Kluczowe znaczenie mają jakość klimatu społecznego i relacji, budowanie zaufania oraz bezpieczeństwa psychologicznego uczniów. Równie istotny jest sposób prowadzenia procesu dydaktycznego, który poprzez stosowanie metod aktywizujących, rozwijanie współpracy i wzmacnianie sprawczości uczniów staje się przestrzenią realizacji celów wychowawczych. Program wychowawczo-profilaktyczny obejmuje także świadome projektowanie przestrzeni szkolnej sprzyjającej dobrostanowi, tworzenie przejrzystych procedur zapewniających poczucie bezpieczeństwa oraz rozwijanie przywództwa edukacyjnego opartego na współpracy i trosce o dobrostan całej społeczności szkolnej. W takim ujęciu każdy nauczyciel współtworzy kulturę szkoły poprzez sposób komunikowania się z uczniami, budowania relacji, organizowania procesu uczenia się i reagowania na codzienne sytuacje wychowawcze. Program wychowawczo-profilaktyczny porządkuje te działania, integrując je wokół wspólnego celu, jakim jest realizacja Profilu absolwenta i absolwentki.

Najskuteczniejsza profilaktyka rozwija się w kulturze organizacyjnej szkoły. To codzienny sposób funkcjonowania szkoły, jakość relacji i wspólne wartości decydują o skuteczności działań wychowawczych i realizacji Profilu absolwenta i absolwentki.

Slajd 25. Kultura szkoły: ekosystem, w którym żyją wartości

Jednym z najważniejszych przesłań Reformy26. Kompas Jutra jest przekonanie, że o jakości wychowania decyduje przede wszystkim kultura szkoły. Profil absolwenta i absolwentki staje się rzeczywistością dzięki codziennym doświadczeniom uczniów. Kultura szkoły obejmuje wspólnie podzielane wartości, sposób budowania relacji, język komunikacji, przyjęte normy postępowania oraz atmosferę współpracy i wzajemnego szacunku. Przejawia się w codziennych rytuałach i kultywowanych tradycjach, spójności działań dorosłych, przestrzeni do współpracy i bezpieczeństwa w popełnianiu błędów. To właśnie w takim środowisku uczniowie uczą się odpowiedzialności, zaufania, współdziałania i szacunku dla drugiego człowieka. Należy pamiętać, że wartości zakotwiczą całość działań szkoły i stanowią kluczowy warunek trwałości – utrzymania właściwych relacji.

Program wychowawczo-profilaktyczny wyznacza kierunek działań wychowawczych, jednak jego skuteczność zależy od stopnia, w jakim wartości zapisane w programie znajdują odzwierciedlenie w codziennym funkcjonowaniu szkoły. Każda decyzja nauczyciela, sposób prowadzenia lekcji, rozwiązywania konfliktów, oceniania czy współpracy z rodzicami współtworzą kulturę szkoły. W ten sposób program wychowawczo-profilaktyczny staje się żywym elementem codzienności, a nie jedynie dokumentem opisującym zamierzenia szkoły.

Kultura szkoły jest przestrzenią, w której Profil absolwenta i absolwentki staje się codziennym doświadczeniem uczniów. O jakości programu wychowawczo-profilaktycznego świadczy przede wszystkim jakość życia szkoły.

Slajd 26. Zarządzanie rozwojem: ciągły cykl ewaluacyjny

Reforma26. Kompas Jutra wskazuje, że program wychowawczo-profilaktyczny powinien być poddawany systematycznemu diagnozowaniu, planowaniu, monitorowaniu i ewaluacji. Ich celem jest ocena skuteczności podejmowanych działań oraz wykorzystywanie uzyskanych informacji do dalszego doskonalenia pracy szkoły. Monitoring umożliwia bieżące obserwowanie przebiegu realizacji programu, natomiast ewaluacja pozwala ocenić stopień osiągnięcia zamierzonych efektów oraz wskazać kierunki dalszego rozwoju.

Proces ten warto planować zgodnie z cyklem ciągłego doskonalenia: diagnoza – planowanie – realizacja – monitoring – ewaluacja – doskonalenie. Takie podejście sprzyja budowaniu kultury organizacyjnej opartej na refleksji, współpracy i odpowiedzialności za jakość pracy szkoły. Program wychowawczo-profilaktyczny staje się dzięki temu dokumentem rozwijającym się wraz z potrzebami uczniów oraz zmianami zachodzącymi w środowisku edukacyjnym.

Monitoring i ewaluacja pozwalają szkole świadomie doskonalić własną pracę. Program wychowawczo-profilaktyczny staje się skutecznym narzędziem rozwoju wtedy, gdy jest systematycznie analizowany i udoskonalany

Slajd 27. Kultura szkoły: miejsce realizacji Reformy26. Kompas Jutra

Profil absolwenta i absolwentki stanowi wspólny punkt odniesienia dla wszystkich działań podejmowanych przez szkołę. Łączy cele dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze i profilaktyczne w jedną spójną koncepcję rozwoju ucznia. Dzięki temu szkoła zyskuje jasno określony kierunek działania, a nauczyciele mogą planować swoją pracę w perspektywie długofalowego rozwoju młodego człowieka. Reforma26. Kompas Jutra proponuje model edukacji, w którym wiedza, kompetencje, wartości, dobrostan i sprawczość wzajemnie się uzupełniają, przygotowując uczniów do odpowiedzialnego funkcjonowania w życiu osobistym, społecznym i zawodowym.

Program wychowawczo-profilaktyczny staje się narzędziem realizacji tej wizji. Integruje działania całej społeczności szkolnej, wspiera budowanie kultury szkoły oraz umożliwia systematyczne monitorowanie efektów wychowania. W efekcie szkoła tworzy środowisko, które sprzyja harmonijnemu rozwojowi każdego ucznia oraz przygotowuje go do świadomego uczestnictwa w życiu społecznym. Tak rozumiana edukacja odpowiada zarówno na wyzwania współczesnego świata, jak i na oczekiwania rodziców oraz potrzeby samych uczniów.

Profil absolwenta i absolwentki wyznacza wspólny kierunek rozwoju całej szkoły. Program wychowawczo-profilaktyczny nadaje temu kierunkowi wymiar praktyczny, organizując codzienną pracę nauczycieli i wspierając wszechstronny rozwój uczniów.

Slajd 28. Zasady wdrażania Profilu absolwenta i absolwentki

Wdrożenie Profilu absolwenta i absolwentki wymaga przyjęcia spójnych zasad organizujących proces dydaktyczny i wychowawczy całej szkoły.

Reforma26. Kompas Jutra wskazuje, że rozwój każdego ucznia powinien opierać się na różnorodnych ścieżkach osiągania wspólnych celów, dostosowanych do jego potrzeb, możliwości i stylu uczenia się. Indywidualizacja oznacza elastyczne dobieranie metod oraz form pracy przy zachowaniu jednakowo wysokich oczekiwań wobec wszystkich uczniów. Istotnym założeniem jest również budowanie edukacji na mocnych stronach dziecka, rozpoznawanie jego potencjału oraz systematyczne wspieranie jego rozwoju. Osiągnięcie celów Profilu absolwenta i absolwentki wymaga także ścisłej współpracy nauczycieli, specjalistów i rodziców, ponieważ tylko spójność oddziaływań szkoły i domu rodzinnego pozwala tworzyć środowisko sprzyjające wszechstronnemu rozwojowi ucznia oraz skutecznej realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego.

Profil absolwenta i absolwentki realizuje się poprzez indywidualne wspieranie rozwoju każdego ucznia, wysokie wymagania wobec wszystkich oraz współpracę całej społeczności szkolnej i rodziców wokół wspólnego celu wychowawczego i edukacyjnego.

Slajd 29. Podsumowanie

Slajd podsumowuje najważniejsze przesłanie Reformy26. Kompas Jutra i całego szkolenia. Profil absolwenta i absolwentki realizuje się poprzez kulturę szkoły – jakość relacji, sposób organizowania procesu dydaktycznego, stawiane wymagania, udzielane wsparcie oraz postawy nauczycieli. Program

wychowawczo-profilaktyczny nadaje tym działaniom wspólny kierunek i integruje pracę całej społeczności szkolnej wokół celu, jakim jest wszechstronny rozwój ucznia.

Profil absolwenta i absolwentki staje się rzeczywistością wtedy, gdy wartości i cele zapisane w programie wychowawczo-profilaktycznym znajdują odzwierciedlenie w codziennej kulturze życia szkoły.

Slajd 30. Końcowy

Motto: **Rozwój szkoły to nie proste wdrożenie Reformy26. Kompas Jutra, modelu zarządzania czy zestawu technik. Sednem jest przekształcenie kultury szkoły w taki sposób, aby cała społeczność uczyła się, współpracowała i działała na rzecz wspólnej wizji.**